

Abstrakt

Článek představuje aktivity projektu Citace.com, který se zaměřuje na oblast citací a citování. V úvodu článku autor popisuje historii projektu od jeho založení v roce 2004 do současnosti. Poté představuje hlavní produkty Generátor citací, citační manažer Citace PRO a Citace v katalogu a jejich stěžejní funkce. V závěru zmiňuje vzdělávací aktivity, které jsou již provozovány nebo se připravují ve spolupráci se studentským projektem e:citace.

Historie projektu

Zeptáme-li se studentů, jaká činnost je pro ně při psaní odborného textu nejobávanější, často zazní slovo citace. Studenti mnohdy nedokážou vybrat správný informační pramen/druh dokumentu, špatně se orientují v bibliografických údajích a neznají jejich správné pořadí v citacích. V době svých studií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity jsem to vnímal jako velký problém, proto jsme v roce 2004 společně s kolegyní Blankou Farkašovou založili projekt Citace.com, který pomáhal uživatelům vytvářet citace dle tehdy platných norem ČSN ISO 690 a 690-2. Vznikly první dva moduly pro citování knih a článků. Během pár měsíců projekt získal poměrně velkou popularitu, což nás vedlo k rozhodnutí ve vývoji pokračovat, a postupně vznikaly další moduly. Původní verze nakonec obsahovala 9 modulů a umožňovala ukládání citace jen s minimální možností editace.

V průběhu let se začaly projevovat nedostatky systému. Bylo nutné generátor přepracovat. Po dvouletém vývoji byla v roce 2009 představena nová verze systému, která umožňovala nejen plnohodnotnou editaci záznamů, ale přinesla také některé prvky webu 2.0 (tagování, hodnocení, komentáře, mashupy) a první pokusy s automatickou tvorbou citace prostřednictvím bibliografických údajů získávaných z vybraných katalogů knihoven.

Dalším mezníkem ve vývoji systému byl 1. duben 2011, kdy vstoupila v platnost nová norma ČSN ISO 690. Generátor však ve své podobě nebyl připraven na její implementaci. Bylo nutné systém znovu přepracovat. Asi největším problémem se ukázaly povinné údaje. Dle nové normy se povinný údaj vypouští ve chvíli, kdy není v dokumentu obsažen. Uživatelé však byli zvyklí, že je systém nutil vyplnit povinný údaj a bez toho nevygeneroval citaci. Provedli jsme revoluční krok a zrušili jsme všechny povinné údaje kromě názvu. Místo toho jsme zobrazovali pouze doporučení, jaké údaje mají být vyplněny, což se ukázalo jako obrovský problém pro uživatele. Ti trvali na povinných údajích, proto jsme byli nuceni je vrátit. Novou verzí 3.0 lze považovat za plnohodnotný citační software, který umí spravovat citace a generovat je dle normy ČSN ISO 690.

S nasazením nové verze jsme se byli nuceni zamyslet nad financováním. Kromě bezplatného Generátoru citací nabízíme i komerční software pro instituce s názvem Citace PRO, který se svými funkcemi postupně vyrovnává zahraničním citačním manažerům. K jeho výhodám patří zejména intuitivní rozhraní v češtině a propojení s místními zdroji (katalogy knihoven, digitální knihovny apod.). Kromě toho nabízíme i možnost zobrazování citací v katalogu, kdy si uživatel může v reálném čase citaci zobrazovat v dalších 10 citačních stylech. Do budoucna bychom se chtěli zaměřit také na osvětu v oblasti citování. Ve spolupráci s projektem e:citace připravujeme nasazení kurzu citování pro uživatele Citace.com, dále plánujeme citační hry a publikování výukových materiálů apod.

Projekt lze považovat za velmi úspěšný. Svědčí o tom nejen fakt, že jsme třikrát získali Cenu konference Inforum, která je udělována na základě hlasování odborné veřejnosti, ale zejména velký zájem z řad uživatelů. Systém v současnosti v průběhu semestru využívá až 8 000 unikátních návštěvníků denně, což je poměrně vysoké číslo.

Produkty a služby Citace.com

Generátor citací je zdarma dostupný na adrese <http://generator.citace.com>. Je určen pro jednotlivce, kteří citují dle normy ČSN ISO 690. Uživatel má k dispozici české a anglické rozhraní a má možnost si vytvořit citaci ručně nebo ji získat automaticky zadáním ISBN u knih nebo DOI u článků, případně dle názvu dokumentu. Import probíhá z katalogů prostřednictvím SRU, které vrací záznamy ve formátu MarcXML nebo Dublin Core. V současné době využíváme např. katalog Library of Congress nebo volně přístupný SRU server Masarykovy univerzity. Importovat záznamy lze dále prostřednictvím SFX a nabízíme také přímé linkování z katalogů a vybraných elektronických databází (např. z prostředí EBSCOhost). U ostatních databází může uživatel využít import přes soubor ve formátu RIS, který většina elektronických zdrojů umožňuje exportovat.

The screenshot shows the Citace.com web interface. At the top, there is a search bar with the text "Prohledat mé citace" and a magnifying glass icon. To the right of the search bar are links for "English", "Instituce", "test", and "Odhlásit se". Below the search bar is a navigation bar with buttons: "Vytvořit novou citaci" (with a plus icon), "Stáhnout citaci" (with a download icon), "Přidat do složky" (with a folder icon), and "Smazat" (with a trash icon). On the left side, there is a sidebar menu with options: "Všechny citace", "01 (77)", "Marketing (0)", "název dlouhý složky", "Slovníky (1)", "Vytvořit složku", and "Koš". The main content area displays a citation record for "Krejčí Václav" and "Adobe Photoshop". The record includes a book cover image, the title "Adobe Photoshop: design grafiky GUI", the author "KREJČÍ, Václav", and the publication details "Adobe Photoshop: design grafiky GUI. Praha: Grada, 2008, 199 s. ISBN 978-802-4720-111". Below the record are buttons for "Upravit citaci" (with a speech bubble icon) and "Zkopírovat do schránky". At the bottom of the record, there are buttons for "Poznámka", "Anotace", "Části (0)", and "Plný text a obsah".

Obrázek 1: Detail záznamu

Po přihlášení jsou k dispozici další funkce jako ukládání citací, organizace do složek, uživatel si k nim může přidávat anotace a poznámky nebo citace kdykoliv editovat apod. U citací se v detailu záznamu zobrazuje obálka, náhled webu, obsah, případně odkaz na plný text v Google Books nebo v dalších zdrojích. Citace je možné jednotlivě kopírovat do schránky a vkládat je do vlastního textu. Lze také provést hromadný export do Wordu, PDF nebo do formátu BibTEX. Další exportní formáty budou postupně přidávány. Již zmiňovaná funkce Složky umožňuje zařazení citací do více složek. Složky lze sdílet prostřednictvím tajné URL, kterou uživatel zasílá jiným uživatelům. Úplnou novinkou je funkce Koš. Pokud si uživatel smaže své záznamy, přesunou se nejprve do koše a teprve po jeho vysypání se definitivně vymažou. Dochází tak k eliminaci nechtěného smazání citací. K dalším velkým změnám patří automatické ukládání formuláře. Jakmile uživatel začne zapisovat údaje, po přepnutí do dalšího pole se citace automaticky uloží. Po vyplnění všech údajů lze použít funkci Uložit a zkopírovat, která záznam vyhodnotí a zobrazí u něj červenou nebo zelenou ikonu. Po najetí myši nad ikonu se uživatel dozví, jaké údaje chybí a co by měl doplnit. Je pak na jeho uvážení, zda tak učiní nebo ne.

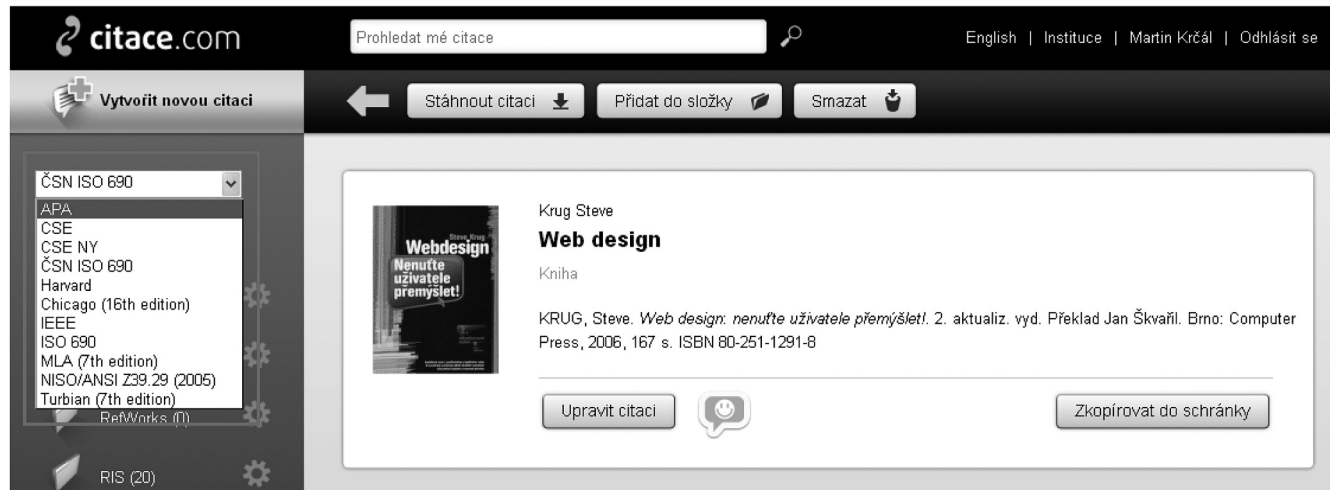

Obrázek 2: Ikony signalizující (ne)dostatečné vyplnění údajů pro citaci

Ke zjednodušení došlo také u vyhledávání ve vlastních citacích. To nyní zajišťuje jedno vyhledávací pole s našeptávačem. Prozatím nenabízíme pokročilé vyhledávání, nicméně s jeho nasazením do budoucna počítáme. K dispozici je multimediální návod na adrese: <http://www.citace.com/Navody/CitaceCom>.

Citace PRO

Jedná se o komerční systém určený převážně pro instituce. Mnoho uživatelů považuje citační manažery za příliš složité, proto jsme se rozhodli navázat na úspěchy s generátorem citací a vytvořit software pro instituce. Kromě výše uvedených funkcí generátoru nabízí Citace PRO další funkce využitelné zejména v akademickém prostředí. Prvním rozdílem je autentizace. V současnosti podporujeme přihlašování prostřednictvím populárního Shibbolethu. Jsme schopni implementovat také LDAP, případně jinou formu autentizace, ke které existuje dostatečná dokumentace a bude ji možné na našich serverech provozovat. Dalším rozdílem je možnost přepínat citace do různých citačních stylů. Nechceme jít jako konkurence formou tisíců stylů, jejichž výstupy často neodpovídají specifikaci, ale preferujeme kvalitu. V této chvíli nabízíme nejčastěji používané styly jako ČSN ISO 690, APA, CSE, Harvard, Chicago, IEEE, ISO 690, MLA, NISO/ANSI Z39.29, Turabian. Další postupně připravujeme.

Obrázek 3: Změna citačního stylu prostřednictvím rolovací nabídky

Uvědomujeme si také důležitost spolupráce na úrovni instituce, proto lze složky s citacemi sdílet přímo mezi uživateli. Pro nasdílení složky stačí zadat e-maily uživatelů, s nimiž ji chceme sdílet. Ti je pak vidí po přihlášení přímo ve svém účtu. Každá instituce má navíc k dispozici úložiště. V základní verzi je pro instituci určeno 5 GB prostoru, přičemž po dosažení limitu lze kvóty individuálně navýšit. Stejně jako u bezplatné verze podporují Citace PRO různé formy importu. Zakládáme si na individuálním přístupu, proto jsme schopni nastavit propojení s různými systémy instituce od katalogu až po informační systém instituce. Samozřejmě je pak technická podpora v Česku. Institucím nabízíme měsíční zkušební přístup. Více informací o systému najdete na adrese: <http://proknihovny.citace.com>. Také k Citace PRO je k dispozici návod na <http://www.citace.com/Navody/CitacePRO>.

Citace v katalogu

V souvislosti s obohacováním obsahu katalogů jsme si uvědomili absenci kvalitních citací v knihovních katalogích. Připravili jsme proto produkt z názvem Citace v katalogu, který umožňuje správcům knihovních systémů jednoduše vložit citaci ke svým záznamům. V současnosti máme instalace v systémech Aleph a KPWin, není však problém implementovat citace do jakéhokoliv jiného rozhraní. V případě Alephu je nutná spolupráce se správcem systému, který musí nějakým způsobem předávat bibliografické údaje na portál Citace.com, jenž z nich složí citaci ve správném tvaru. Lze využít jeden citační styl nebo se za citací může zobrazovat rozbalovací nabídka s volbou převedení citace do jiného citačního stylu. Pro výměnu dat se využívá opět bezplatná technologie SRU, případně x-server. V systému KPWin provádí veškerá nastavení Citace.com a správci KPWinu, knihovny tak nemusí nic nastavovat. U citace se pak zobrazuje odkaz na Citace.com, který umožňuje uložení záznamu do Generátoru citací. Pokud má instituce zakoupený software Citace PRO, pak zde může být také odkaz na něj. Vzhledem k různé kvalitě záznamů v rámci katalogů je potřeba nějakou dobu zobrazování citací analyzovat a přizpůsobovat potřebám instituce. Služba Citace v katalogu je placená. Cena se měsíčně pohybuje od 499 Kč u Alephu a od 360 Kč u KPWinu v závislosti na počtu využívaných citačních stylů. V současné době službu využívá např. Masarykova univerzita, Univerzita Karlova, Moravská zemská knihovna, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Mendlova univerzita v Brně nebo Státní vědecká knihovna v Hradci Králové. Kromě katalogů jsme službu implementovali např. do systému Geobibline. Také v případě citací v katalogu nabízíme měsíc na vyzkoušení.

Více informací, reference a kompletní ceník naleznete na adrese: <http://www.citace.com/proknihovny.php?ukol=2>.

	Soub. katalog VUT - ČTENÁŘ NEPŘIHLÁŠEN	Časté dotazy - FAQ
Přihlášení	Katalogy	Otázky/připomínky
Konec/odhlášení	Rejstříky	Nápověda
	Nastavení	MVS
	Vyhledávání	Dotazy
	Výsledky	Schránka
		Novinky v OPACu

Požadavek na titul | Přidat do mé schránky | Zmluvit | Lokalizovat | Uložit/odeslat | Uložit na server | | Akviziční požadavek | Požadavek na MVS

Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: [Standardní formát](#) [Katalogizační záznam](#) [Zkrácený záznam](#) [S návěstími polí](#) [S kódy polí MARC](#)

Záznam 5 z 11 ◀ Předchozí záznam ▶ Další záznam

Systém. číslo:	000075581	
Jednotky-vše	Všechny jednotky	
Jednotky-DK	Areálová knihovna FEKT	
Jednotky-DK	Knihovna FIT	
Jednotky-DK	Knihovna FP	
Jednotky-DK	Ústřední knihovna VUT	
ISBN	978-80-261-1479-7	
Autoři	Holzner, Steven	
Autoři, ost.	Šindelář, Jan	
Název	RSS : automatické doručování obsahu vašich WWW stránek / Steven Holzner, Jan Šindelář	
Vydání	Vyd. 1.	
Místo vydání	Brno	
Nakladatel	Computer Press	
Rek vydání	2007	
Rozsah	278 s.	
Jazyk dokumentu	cze	
Všeobec. poznámka	Obsahuje rejstřík.	
Předm. heslo	informace ev	
	internet vt	
	servery vt	
Klíčové slovo	RSS čtečky	
	WWW stránky	
	XML	

Bibliografická citace:

HOLZNER, Steven a Jan ŠINDELÁŘ. *RSS. automatické doručování obsahu vašich WWW stránek*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, 278 s. ISBN 978-80-261-1479-7.

ČSN ISO 690 [Uložit do Citace Pro](#)

Zvolte formát: [Standardní formát](#) [Katalogizační záznam](#) [S textovými návěstími](#) [S kódy polí MARC](#)

[Google Book Search](#) [O této knize](#)

◀ Předchozí záznam

▶ Další záznam

Obrázek 4: Citace v katalogu VUT

Vzdělávací aktivity

Cílem našeho portálu je nejen pomáhat uživatelům generovat citace, ale také být jakousi metodickou podporou. Spojili jsme se proto se studentským projektem e:citace (<http://e.citace.com>), s nímž provozujeme citační poradnu na jejich Facebooku. Od začátku nového akademického roku nabídneme e-learningový kurz zaměřený na citace, který má pomoci studentům lépe chápat problematiku citování, plagiátorství a v neposlední řadě jim pomůže s tvorbou citací. Uvědomujeme si, že citace nejsou pouze složení údajů ve správném pořadí, ale důležité je i správně identifikovat dokument a dokázat v něm nalézt všechny bibliografické údaje důležité pro popis. A právě zde by měl kurz nalézt uplatnění. Kurz vzniká i díky podpoře Kabinetu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Kromě toho bychom rádi popularizovali citace i formou zábavy. Výsledkem bude citační hra Cituj Brno, kterou plánujeme postupně rozšířit do dalších regionů v České republice a na Slovensku.

Závěr

Projekt Citace.com se za dobu své existence stal pro studenty v Česku synonymem pro citace a citování. To nás na jednu stranu velmi těší, ale také zavazuje k dalšímu rozvoji našeho portálu. V tom nám velmi pomáhá odezva od našich uživatelů. Není vždy možné vyhovět všem, ale kvalitní nápady a konstruktivní připomínky se snažíme co nejdříve implementovat. Těší nás pochvala, jsme však rádi i za kritiku, která nám pomáhá posouvat se dál. Projekt Citace.com je tu pro uživatele a má jim usnadnit citování. Naším cílem je, aby všechny naše aktivity vedly ke zvyšování citační gramotnosti ve společnosti. A pak máme ještě jeden sen. Chtěli bychom, aby se stal obecně platným náš slogan „Citovat je snadné“.

Martin Krčál

martin.krcal@citace.com

